

Број/Број: 03/10-50-19-299-3/16
Сарајево/Sarajevo, 03.03.2016.

Истраžивање број: 220
Врста истраžивања: **ПО** - подаци

DIREKTNA STRANA ULAGANJA U BOSNU I HERCEGOVINU S POSEBNIM OSVRTOM NA SAVEZNU REPUBLIKU NJEMAČKU

Припремили:
Goran Masal
Aida Osmanović

Дескриптор: директна страна улагања

Истраžивање је намењено посланицима и делегатима, који могу поставити додатна питања, сугестије и коментаре на email адресу: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Јавност Босне и Херцеговине може коментирати радове, али Истраžивачки сектор нема могућност да одговара на коментаре и дискутира о истраžивању.

Информације наведене у садржају истраžивања важеће су у тренутку припреме истраžивања и оне се не ажурирају након објаве истраžивања.

Истраžивање не одражава званичан став Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (PSBiH).

DIREKTNA STRANA ULAGANJA U BOSNU I HERCEGOVINU S POSEBNIM OSVRTOM NA SAVEZNU REPUBLIKU NJEMAČKU

Pod direktnim stranim ulaganjima (eng. *Foreign Direct Investment - FDI*) podrazumijeva se ulaganje stranog lica u domaće pravno lice (preduzeće) u kojem strani ulagač stiče udio ili akcije u osnovnom kapitalu tog pravnog lica (preduzeća) te u skladu sa zakonom stiče i sva druga prava po osnovu takvog ulaganja. Ulaganjem strani investitor stiče pravo kontrole i upravljanja preduzećem u koje je uložio kapital.¹

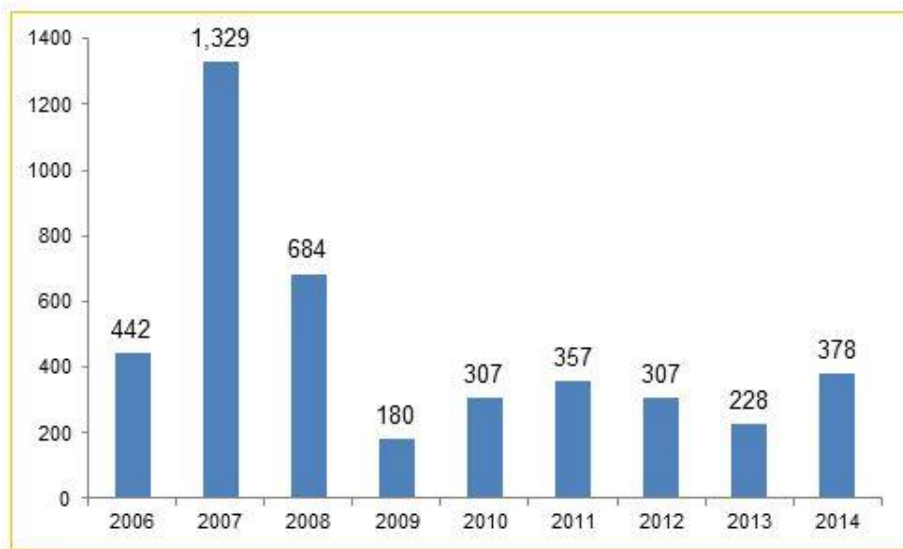
U ovom istraživanju dati su podaci o dosadašnjim stranim ulaganjima u Bosnu i Hercegovinu s posebnim osvrtom na ulaganja Savezne Republike Njemačke.²

UKUPNA DIREKTNA STRANA ULAGANJA U BOSNU I HERCEGOVINU U RAZDOBLJU 1994 - 2014

Ukupno stanje direktnih stranih ulaganja u Bosnu i Hercegovinu, na dan 31.12.2014, iznosi 11,6 milijardi KM (5,9 milijardi eura), prema podacima Centralne banke BiH.

Iz dijagrama, niže, vidljivo je značajno smanjenje ulaganja u periodu 2009 – 2014 (s blagim godišnjim oscilacijama u iznosima ulaganja), zbog globalne ekonomske krize, u odnosu na prethodni period (2006 – 2008), s tim da se u 2014. bilježi blagi porast ulaganja.

Slika 1. Tijekovi direktnih inozemnih ulaganja u Bosni i Hercegovini, po godinama, milijuni EUR (period 2006 – 2014)³

Najveći iznos direktnih stranih ulaganja u razdoblju 1994 – 2014 uloženi je u sektor proizvodnje (36%), zatim u bankarski sektor (20%), telekomunikacije (14%) i trgovinu (11%). Preostalih 19%

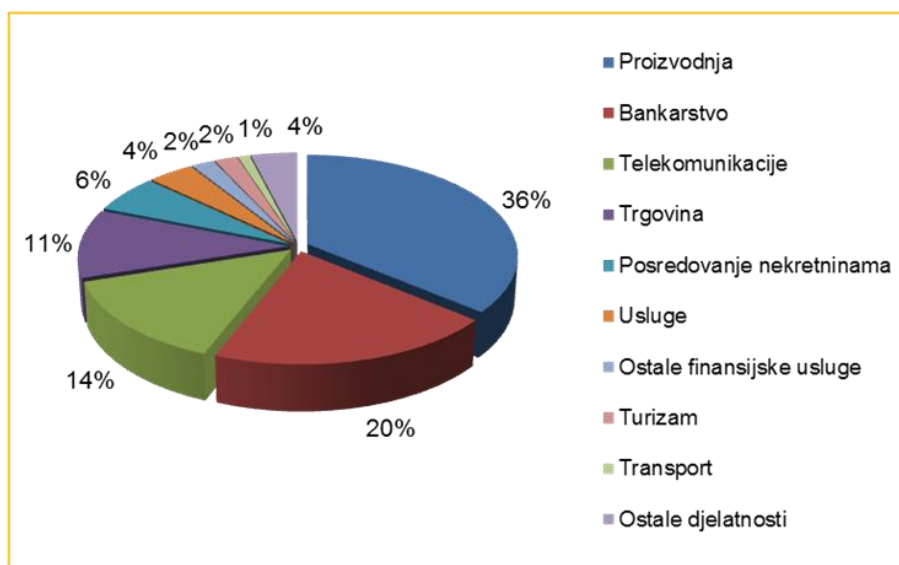
¹ Izvor: portal Makroekonomija.org, internetska stranica: <http://www.makroekonomija.org/strane-direktne-investicije/strane-direktne-investicije-instrumenti-eksploatacije/> (datum pristupa stranici 03.03.2016.)

² U radu su dati podaci koji su bili dostupni na zvaničnim internetskim stranicama institucija koje registruju i analiziraju strana ulaganja u Bosni i Hercegovini, za period 1994 – 2014. Podaci o stranim ulaganjima u 2015. godini su bili samo djelimično dostupni u vrijeme pisanja ovog rada.

³ Izvor: Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini <http://www.fipa.gov.ba/informacije/statistike/investicije/default.aspx?id=180&langTag=hr-HR> (datum pristupa stranici 29.02.2016.)

uloženo je u posredovanje nekretninama, usluge i ostale finansijske usluge, turizam, transport i ostale djelatnosti, što se može vidjeti iz sljedećeg dijagrama.

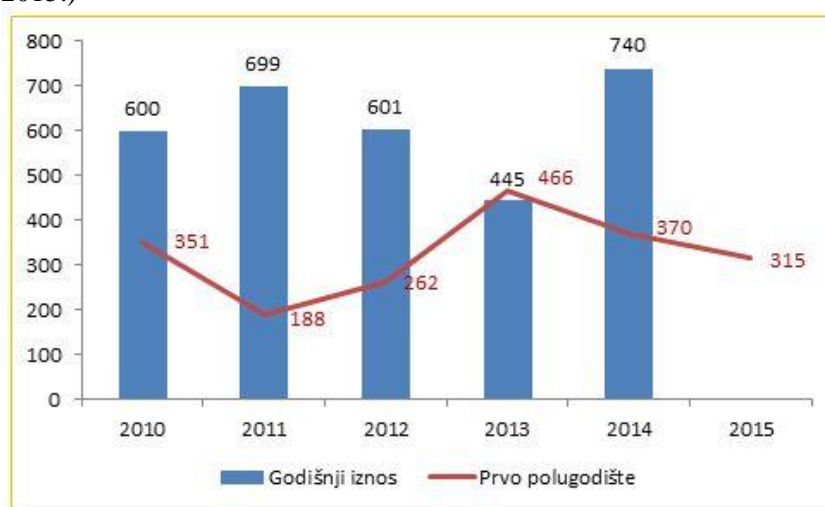
Slika 2. Dijagram stanja direktnih stranih ulaganja po sektorima u BiH (svibanj 1994. – prosinac 2014.)⁴

Ukupna direktna strana ulaganja za prvo polugodište 2015. godine

Prema preliminarnim podacima Centralne banke BiH, za period od januara do juna 2015. godine, direktna strana ulaganja su iznosila 315 miliona KM ili 161 milion eura, što je u okviru petogodišnjeg prosjeka. Najveća ulaganja (preko 10 miliona eura) u prvom polugodištu 2015. godine su registrovana iz Austrije, Luksemburga, Hrvatske, Srbije, Turske i Slovenije. Ovaj iznos ukupnog polugodišnjeg ulaganja u BiH, u odnosu na prethodne četiri godine (na godišnjem i polugodišnjem nivou), prikazane u dijagramu niže, pokazuje da preliminarni podaci za određeni period godine nisu nužno i pokazatelj godišnjeg trenda, ali je evidentno viši od polugodišnjih iznosa u 2011. i 2012. godini.

Slika 3. Pregled odnosa godišnjih i polugodišnjih iznosa direktnih stranih ulaganja u BiH, u milionima KM (2010. – 2015.)⁵

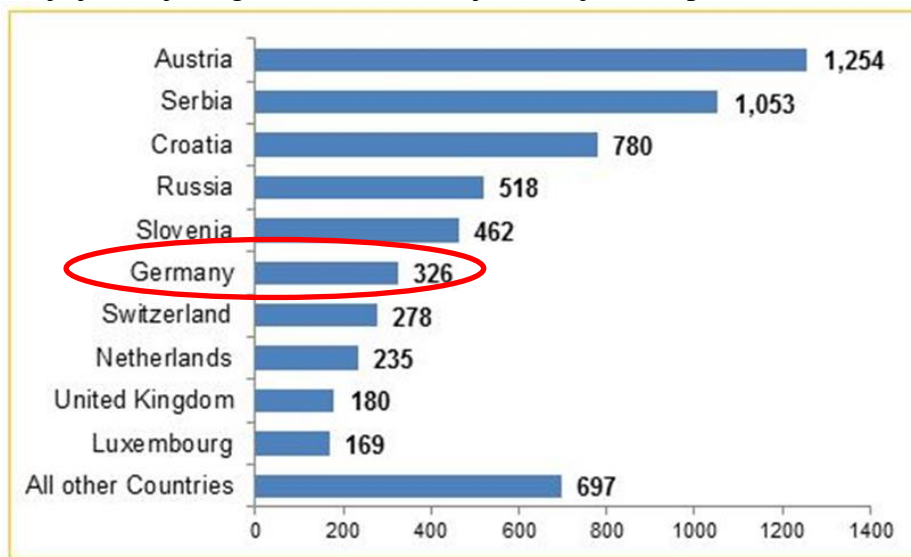
⁴ Izvor: Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini
<http://www.fipa.gov.ba/informacije/statistike/investicije/default.aspx?id=180&langTag=hr-HR>

⁵ Isto

UKUPNA DIREKTNA ULAGANJA NJEMAČKE U BiH U RAZDOBLJU 1994 - 2014

Prema podacima Agencije za unapređenje investicija u Bosni i Hercegovini (FIPA), Savezna Republika Njemačka, prema iznosu ukupnih ulaganja, spada u grupu najznačajnijih investitora u BiH, s ukupnim iznosom ulaganja od 326 miliona KM u razdoblju od svibnja 1994. do prosinca 2014. godine. Naredni dijagram prikazuje najznačajnije zemlje ulagače u Bosnu i Hercegovinu u navedenom razdoblju, gdje Njemačka zauzima šesto mjesto, nakon Austrije, Srbije, Hrvatske, Rusije i Slovenije.

Slika 3: Najznačajnije zemlje ulagači u BiH u razdoblju svibanj 1994. - prosinac 2014.⁶

Prema riječima njemačkog ambasadora u BiH Kristijana Helbaha, najveći njemački investitori uspješno posluju u BiH i prave planove o reinvestiranju, a u toku je još nekoliko značajnih investicija iz Njemačke. Međutim, kako on navodi, nekoliko njemačkih investitora trenutno ima probleme s lokalnom administracijom i predložio je da se FIPA angažuje u njihovom rješavanju.⁷

Što se tiče sektora koji najviše zanimaju njemačke investitore, to su, kako navodi predsjednik Udruge njemačkih gospodarstvenika u Bosni i Hercegovini, prerađivačka industrija, energetika i rudarstvo. On je također najavio priliv novih investicija u 2016. godini.⁸

Primjeri njemačkih ulaganja

Kada je riječ o njemačkim ulaganjima u Bosni i Hercegovini, bitno je istaći značajna ulaganja putem Njemačke razvojne banke KfW, koja po nalogu njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj interveniše tamo gdje postoji nedostatak dugoročnog kapitala i gdje tržište još uvijek ne funkcionira dobro. Vlada Savezne Republike Njemačke i Bosna i Hercegovina su dogovorile finansijsku razvojnu saradnju u sektorima obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, finansijskom sektoru i sektoru sanacije i obnove sistema za vodosnabdijevanje i

⁶ Izvor: Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini:

<http://www.fipa.gov.ba/informacije/statistike/investicije/default.aspx?id=180&langTag=hr-HR>
(datum pristupa stranici 29.02.2016.)

⁷ Izvor: Nezavisni informativni portal Slobodna Bosna, datum objave 25.02.2016., internetska stranica:

http://www.slobodnabosna.ba/vijest/27809/bolja_suradnja_njemacke_i_bih_svi_investitori_se_upucuju_u_fipa_u_ht
ml (datum pristupa stranici 02.03.2016.)

⁸ Izvor: Članak Večernjeg lista „Investicije njemačkih poduzeća u BiH će se nastaviti i u ovoj godini“, datum objave 05.01.2016., internetska stranica: <http://www.vecernji.ba/investicije-njemackih-poduzeca-u-bih-ce-se-nastaviti-i-u-ovoj-godini-1049636> (datum pristupa stranici 02.03.2016.)

zbrinjavanja otpadnih voda. U tom smislu, KfW je do kraja aprila 2013. godine potpisala projektne ugovore sa Bosnom i Hercegovinom u visini od 224 miliona eura, među kojima su najznačajniji:

- Vjetropark Mesihovina, u iznosu od 72 miliona eura (područje općine Tomislavgrad);
- Obnova hidroelektrane Trebinje, u iznosu od 17 miliona eura;
- Sanacija gradskih sistema vodosnabdijevanja i zbrinjavanja otpadnih voda u BiH u iznosu od 14 miliona eura (u općinama Bihać, Derventa, Kakanj i Kostajnica).⁹

Noviji primjer ulaganja Njemačke razvojne banke KfW je kupovina manjinskih paketa dionica Mikrofin banke Banjaluka, zajedno sa Holandskom razvojnom bankom FMO, zaključena 30.12.2015. godine.¹⁰

Također, jedno od većih njemačkih ulaganja je otvaranje njemačke mljekare "ZOOT" u Gradačcu u 2013. godini, u koju je uloženo 50 miliona KM.¹¹

Što se tiče namjere novih ulaganja njemačkih investitora u 2016. godini, kao primjer može se navesti njemačka firma "Fari" koja je članovima Vlade Brčko distrikta, 01.03.2016., predstavila poslovni plan za pokretanje elektrogalvanizacije u Brčko distriktu BiH. Ova kompanija planira se baviti obradom dijelova za automobilsku industriju, izradu strojeva i građevinarstvo.¹²

Pregled ulaganja njemačkih firmi sa kapitalom preko 1 milion, odnosno 20 miliona KM u razdoblju 1994 - 2005

Na osnovu podataka Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u razdoblju od svibnja 1994. do kraja prosinca 2005. godine u Bosnu i Hercegovinu je uloženi kapital od strane Savezne Republike Njemačke u iznosu od skoro 256 miliona KM (što iznosi 6,9% od ukupnih stranih ulaganja u navedenom razdoblju).¹³

U tabeli 1 i 2 su prikazani pojedinačni primjeri direktnih stranih investicija Savezne Republike Njemačke u Bosnu i Hercegovinu u razdoblju od svibnja 1994. do kraja prosinca 2005. godine.

⁹ Izvor: Ambasada Savezne Republike Njemačke u Bosni i Hercegovini, brošura "Njemačka u Bosni i Hercegovini", str.16, internetska stranica: http://www.sarajewo.diplo.de/contentblob/4133984/Daten/3934305/broschuere_2014.pdf (datum pristupa stranici 02.03.2016.)

¹⁰ Izvor: <http://www.ekapija.com/website/bih/page/1367714/KfW-i-FMO-ulaze-u-vlasnistvo-Mikrofin-banke> (datum pristupa stranici 03.03.2016.)

¹¹ Izvor: http://www.ekapija.com/website/bih/company/photoArticle.php?id=775083&path=zott_160813.jpg (datum pristupa stranici 03.03.2016.)

¹² Izvor: Vlada Brčko Distrikta BiH, internetska stranica: <http://www.bdcentral.net/index.php/hr/vijesti/3907-razgovarano-o-pokretanju-poslovanja-elektrogalvanizacije-u-brko-distriktu-bih> (datum pristupa stranici 03.03.2016.)

¹³ Izvor: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, internetska stranica: http://www.mvteo.gov.ba/izvjestaji_publikacije/izvjestaji/default.aspx?id=98&langTag=bs-BA (datum pristupa stranici 29.02.2016.)

Tabela 1: Društva kompanije sa kapitalom preko 1 milion KM¹⁴

Br.	Društvo kompanija	Država	Strani ulagač	Djelatnost	Iznos (u 000 KM)	% učešća
1.	"BBM-Amfibolit" d.o.o. Vareš	Njemačka	Operta BBM GmbH Manhajm	Proizvodnja	5.008	1,1
2.	"Prevent GBR Leder Sarajevo" d.o.o. Visoko	Njemačka	Prevent Dev. GmbH Design Entwicklung Vertieb	Proizvodnja	2.900	0,6
3.	"Mozaik Trade" d.o.o. Banja Luka	Njemačka	Čočić Siniša	Trgovina	1.365	0,6
4.	"Transportbeton" d.o.o. Kiseljak	Njemačka	Karl Strohmaier GmbH & Co	Proizvodnja	1.356	0,3
5.	"Bayer & Salkanović" d.o.o. Odžak	Njemačka	Fritz Hunnemann Nachf. Baut. KG. (GmbH & Co)	Proizvodnja	1.139	0,2
6.	"Jajce Alloy Wheels" d.o.o. Jajce 4	Njemačka	Hans-Hubert Brock	Proizvodnja	1.069	0,2
7.	"Mix Coemerc" d.o.o. Bihać	Njemačka	Šahinović Ismet	Promet	1.060	0,2

Tabela 2: Društva kompanije sa kapitalom preko 20 miliona KM¹⁵

Br.	Društvo kompanija	Država	Strani ulagač	Djelatnost	Iznos (u 000 KM)	% Učešća
1.	"Tvornica cementa" d.d. Kakanj	Njemačka	Heidelberger Zement AG	Proizvodnja	49.009	1,3
2.	"CBS Bank"d.d. Sarajevo	Njemačka	-LHB Inter. Hand. AG Frankfurt/M	Bankarstvo	<u>26.993</u> 11.789	0,3
3.	"Jajce Alloy Wheels" d.o.o. Jajce	Njemačka	Hans-Hubert Brock	Proizvodnja	12.736	0,3
4.	"Linde Gas BiH" d.o.o. Zenica	Njemačka	Linde AG Weisbaden	Proizvodnja	20.552	0,6

¹⁴ Izvor: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH: Pregled direktnih stranih ulaganja u BiH od svibnja 1994. do kraja prosinca 2005. godine, str. 5. i 6, internetska stranica:
http://www.mvteo.gov.ba/izvjestaji_publikacije/izvjestaji/default.aspx?id=3545&langTag=hr-HR
(datum pristupa stranici 29.02.2016.)

¹⁵ Izvor: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH: Pregled direktnih stranih ulaganja u BiH od svibnja 1994. do kraja prosinca 2005. godine, str.8. i 9, internetska stranica:
http://www.mvteo.gov.ba/izvjestaji_publikacije/izvjestaji/default.aspx?id=3545&langTag=hr-HR
(datum pristupa stranici 29.02.2016.)